

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Кафедра державно-правових дисциплін та українознавства
Кафедра філософії та соціально – гуманітарних дисциплін

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ІСТОРИЧНО – ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми Інформаційні системи та технології
за спеціальністю 126 Інформаційні системи та технології
на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Суми – 2021

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми
2022-23	без змін	15.06.2022 №12		
2022-23	без змін	13.06.2022 №10		

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ							
1.	Назва ОК	Історично-філософські студії					
2.	Факультет/кафедра	Юридичний факультет, кафедра ДПД та українознавства Факультет харчових технологій, кафедра філософії та соціально-гуманітарних дисциплін					
3.	Статус ОК	Обов'язковий					
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	ОП « Інформаційні системи та технології », спеціальність 126 Інформаційні системи та технології					
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)						
6.	Рівень НРК- національна рамка кваліфікації	6 рівень					
7.	Семестр та тривалість вивчення	Дисципліна викладається згідно із графіком навчального процесу					
8.	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів (150 годин)					
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл – 150 годин Історичний блок Філософський блок	Контактна робота(заняття)					
		Лекційні		Практичні /семінарські		Самостійна робота	
		стац.	заочн.	стац.	заочн.	стац.	заочн.
		30		16		29	
16		14		45			
10.	Вид контролю	Залік, іспит					
11.	Мова навчання	Українська					
12.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Михайліченко Микола Анатолійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри ДПД та українознавства Шевель Анжеліка Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін					
11.1	Контактна інформація	Михайліченко М.А., ел. адреса: mikhailichenko@ukr.net Шевель А.О., ел. адреса: qwerty657623@gmail.com					
13.	Загальний опис освітнього компонента	Історичний блок дисципліни (перший семестр), як навчальна дисципліна формує базові знання з глобальної історії від кінця XV ст. до наших днів. За проблемно-хронологічним принципом простежуються основні тенденції розвитку людства в усіх основних сферах (політиці, економіці, культурі, соціосфері та ін.). Значна увага приділяється проблемам глобалізації, місцю і ролі України в сучасному світі. Вивчення дисципліни забезпечує формування у студентів здатності оволодівати сучасними знаннями за допомогою різноманітних джерел інформації; здатності до аналізу інформації, критичного мислення; здатності як до колективних, так і індивідуальних форм роботи; здатності узагальнювати історичний матеріал та поточну інформацію. Філософський блок дисципліни (другий семестр) покликаний надати студентам розуміння сутності філософії як науки і форми суспільної свідомості в її історичному розвитку, місця і ролі філософії в розвитку загальнолюдської культури					
14.	Мета освітнього компонента	Мета освітнього компонента: формування у студентів системи знань про цілісний, глобальний історичний процес, засвоєння					

		студентами основних категорій та закономірностей історії, методологічних підходів до пізнання сучасного світу, ознайомлення з різноманітністю проявів історичного процесу та його специфіки в Україні; формування у особистості світоглядно-методологічної парадигми, усвідомлення нею свого місця і ролі в суспільстві, визначення ціннісних орієнтирів та соціальної активності громадянина.
15.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент є основою для таких курсів, як Громадянська освіта, Політологія, Сучасна світова політика в особах і фактах
16.	Політика академічної доброчесності	Політика академічної доброчесності здійснюється відповідно до «Кодексу академічної доброчесності Сумського національного аграрного університету»: http://docs.snau.edu.ua/documents/education/quality/kodeks_akadem_dobrochesnosti.pdf При порушенні академічної доброчесності здійснюється зниження результатів оцінювання іспитів, контрольних робіт тощо; повторне проходження оцінювання контрольних робіт, іспитів; призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, додаткові контрольні роботи, тести тощо)
17.	Посилання на курс у системі Moodle	Частина 1: https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4120 Частина 2: https://cdn.snau.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=1115

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)	Як оцінюється РНД
ДРН1. Знати основні тенденції соціоісторичних процесів в основних духовних сферах (наука, релігія, культура, освіта), політиці, економіці, соціальній сфері. Виявляти толерантність до проявів культурного, етнічного, релігійного, ідеологічного різноманіття.	ПРН12. Приймати рішення та виробляти стратегію діяльності для вирішення завдань спеціальності з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних та виробничих інтересів; ефективно працювати як індивідуально, так і у складі команди	Доповідь, обговорення, опитування, робота в групах, дискусія. Проведення модульного контролю та атестаційного контролю
ДРН2. Аналізувати та порівнювати особливості культурно – історичних спільностей (цивілізацій).	X	Підготовка мультимедійних презентацій, ессе, рефератів, тест множинного вибору
ДРН3. Орієнтуватися у глобальному політичному процесі, розуміти особливості сучасних міжнародних відносин, визначати місце України у глобалізованому світі.	X	Диспут, історична вікторина, брейн – ринг, тест можливоного вибору
ДРН 4. Знати особливості філософії як інтегративного типу знання, як глибинної основи світогляду	X	Доповідь, обговорення, опитування, робота в групах, дискусія. Проведення модульного контролю та атестаційного контролю

ДРН 5. Знати основні етапи розвитку філософської думки; особливості розвитку української філософії	X	Підготовка мультимедійних презентацій, ессе, рефератів
ДРН 6. Теоретично осмислювати суспільне буття, загальнолюдські цінності.	X	Диспут, філософська вікторина, брейн – ринг, підготовка мультимедійних презентацій, ессе, рефератів
ДРН 7. Знати особливості процесів глобалізації у сучасному світі.	X	Презентація проєктів, обговорення на круглому столі.
ДРН 8. Відстоювати власну позицію; висловлювати свої думки, формулювати концептуальне бачення основних проблем	X	Дискусія з елементами усної презентації власної позиції.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література ¹
	Аудиторна робота		Само- стійна робота	
	Лк	П.з/ семін. з	Лаб. з.	
Осінній семестр				
Тема 1. Теоретико-методологічні основи курсу «Історико-філософські студії». Науково-технічний прогрес в історії людства. План 1. Предмет, завдання та методи вивчення курсу «Історико-філософські студії». 2. Класовий, цивілізаційний та гуманістичний підходи до вивчення історії. 3. Технологічні рівні, наукова та промислова революція. Інформаційні революції. 4. Головні тенденції розвитку сучасного технологічного простору	2	2	6	1, 2, 3, 4, 11, 17, 21, 24,25
Тема 2. Релігія та культура. Історія та сучасність. План 1. Типологія релігій. Цикли в історії релігії.	4	2	4	1, 2, 3, 14, 15, 19

¹ Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

2. Світові релігії. 3. Національні релігії (індуїзм, конфуціанство, іудаїзм), «нові релігії», атеїзм. 4. Джерела формування культури сучасного світу. 5. Модернізм та постмодернізм як етапи у розвитку культури. 6. Основні тенденції релігійного життя сучасності 7. Особливості релігійної ситуації в Україні 8. Джерела формування культури сучасного світу 9. Масова культура та її роль у сучасному суспільстві				
Тема 3. Політика та ідеологія. Війни в історії людства. План 1. Політика як сфера суспільної діяльності. Демократизм та авторитаризм. 2. Основні політичні ідеології. 3. Тоталітаризм як політичний феномен ХХ ст. 4. Політичні ідеології сучасності. 5. Демократія: витоки, становлення, розвиток. 6. Причини війн та військових конфліктів. 7. Типологія воєн: а) світові війни; б) локальні; в) громадянські війни 8. «Холодна війна» та її наслідки 9. Військові конфлікти сучасності 10. Інформаційні та гібридні війни. 11. Тероризм як нова форма війни. 12. Військова агресія Російської Федерації щодо України. Окупація Криму.	4	2	3	1, 2, 3, 4, 12, 13, 17
Тема 4. Соціально-економічний розвиток світу: історія та сучасність План 1. Історичні стадії розвитку економіки 2. Основні тенденції розвитку економічних процесів у сучасному світі 3. Соціальна сфера як елемент життєдіяльності суспільства та держави 4. Гендерне питання: основні підходи до вирішення. 5. Освіта: історія та сучасність	4	2	4	1, 2, 3, 5, 6, 7

Тема 5. Історичний розвиток Заходу. План 1. Фактори формування та основні цінності Західного світу. 2. Причини піднесення Європи на світовій арені. 3. Роль США у Західному світі. 4. Захід і Росія 5. Особливості розвитку Латино-американського світу 6. Країни тропічної Африки: історія та сучасність.	4	2		3	1, 2 ,3, 5, 7, 20, 22
Тема 6. Історичний розвиток Сходу. План 1. Фактори формування Східного світу. 2. Основні цінності Східного світу. 3. Розвиток відносин між Заходом і Сходом. 4. Мусульманський Схід. Тропічна Африка. 5. Зростання ролі Східного світу на світовій арені.	4	2		3	1, 2, 3, 5, 20, 23
Тема 7. Міжнародні відносини: історія трансформацій. План 1. Основні етапи становлення міжнародних відносин. 2. Перехід від біполярного до багатополярного світу. 3. Процес деколонізації та його наслідки. 4. Особливості сучасного світового порядку. 5. Європейська інтеграція: основні етапи та перспективи 6. Сутність та основні прояви глобалізації 7. Вплив глобалізації на розвиток народів і держав 8. Антиглобалізм: основні ідеї та напрями. 9. Міжнародні організації історія та сучасність.	4	2		3	1,2,3,5, 8, 13, 16, 18, 24

Тема 8. Україна і світ. План 1. Етапи української державності. 2. Місце України в Західному світі. 3. Перспективи розвитку України у глобалізованому світі. 4. Стан та перспективи розвитку української культури. Внесок України у розвиток світової науки і культури. Культура української діаспори. 5. Особливості політичної ситуації в Україні. 6. Стан та перспективи реалізації національних інтересів України 7. Етнічна та релігійна ситуація в Україні на сучасному етапі	4	2	3	1, 2, 3, 4, 13, 17, 11, 24
Всього за осінній семестр	30	16	29	
Весняний семестр				
Тема 1. Сутність філософії та її роль у суспільстві План Походження слова «філософія». Філософія і життя. Соціальні умови формування філософії. Духовні джерела філософії. Співвідношення «людина – світ» як визначальний предмет філософського осмислення. Філософські проблеми і дисципліни. Специфічні особливості філософських знань: загальність (універсальність), сутність, світоглядність, універсальна теоретична рефлексія.	2	2	5	1, 2, 3, 4, 5, 7, 20, 36
Тема 2. Проблема людини у філософії План Людина - універсальний і найвищий предмет філософії. Проблема людського начала. Релігійна модель появи людини. Еволюційна (наукова) концепція походження людини. Роль праці та мови у становленні людини. Філософська проблема взаємовідношення душі і тіла людини. Феномени тілесності і духовності. Співвідношення біологічного, соціального і духовного в людині. Людина як «діяльна цілісність». Специфіка людської діяльності. Потреби. Інтереси. Людина, індивід, особистість.	2	2	5	1, 5, 6, 7, 20, 36
Тема 3. Світовий історико-філософський процес План Стародавня філософія. Середньовічна філософія.	2	2	5	5, 7, 19, 25, 30, 36, 42, 43

Західноєвропейська філософія Нового часу . Німецька класична філософія. Сучасна світова філософія.				
Тема 4. Філософія пізнання (епістемологія) План 1. Теорія пізнання (гносеологія) як сфера філософського знання, її предмет та основні категорії. 2. Гносеологія у філософії Гегеля і філософії марксизму. 3. Основні принципи сучасної наукової гносеології (об'єктивність, пізнаванність, активне творче відображення, єдність теорії і практики, історизм тощо). 4. Пізнання як складний і суперечливий процес відображення Чуттєвий рівень пізнання, його форми та особливості. Раціональний рівень пізнання та його форми. Єдність чуттєвого і раціонального рівнів пізнання. Сенсуалізм, раціоналізм. Опосередковане (раціональне) та безпосереднє (іраціональне) пізнання. Інтуїція. Творча уява. Розуміння. Пояснення. 5. Проблема істини (істина об'єктивна і суб'єктивна, абсолютна і відносна), Істина — процес. Істина - хибність (помилковість). Істина і вірогідність, імовірність. Істина монологічна (наукова) і поліфонічна (філософська). Істина, оцінка, цінність. Знання і мудрість. Рівні знання: віра, гадка, дискурсивне знання, «софійне» знання (мудрість). Критерії істини. 6. Пізнання і практика. Поняття «практика». Форми і рівні практичної діяльності. Гуманістичний зміст практики та її функції.	2	2	5	1, 5, 6, 7, 21, 35, 36
Тема 5. Філософське розуміння світу План 1. Зміст категорії буття. Основні форми буття. 2. Проблема субстанції. Формування науковофілософського поняття матерії. Сучасна наука про будову і властивості матерії 3. Поняття руху. Основні форми руху, їх співвідношення, якісна специфіка і взаємозв'язок. 4. Простір та час як форми буття матерії. Специфіка простору і часу в різних формах руху матерії.	2	2	5	1, 2, 5, 6, 7, 11, 21, 34, 36
Тема 6. Суспільство як об'єкт філософського осмислення План 1. Філософія суспільства. Поняття «суспільство» у філософській традиції. Основні підходи до розуміння	2	2	5	1, 7, 8, 10, 36, 43

суспільства. Натуралістичні, соціопсихологічні концепції суспільства. Теорії соціальної (М. Вебер, Т. Парсонс) та предметної дії (К.Маркс). Суспільство як самоорганізуюча і саморозвиваюча система. 2. Природні умови суспільного буття. Географічне середовище і його роль у житті суспільства. Історичні типи природокористування. Географічний детермінізм та сучасна геополітика. Аграрне виробництво - провідний чинник природокористування 3. Сутність і структура суспільних відносин. Сфери життєдіяльності суспільства.				
Тема 7. Соціальна структура суспільства План 1. Суб'єкт суспільної дії. Поняття соціальної структури суспільства. Соціальна група та її типи. 2. Історичні форми спільності людей: рід, плем'я, народність. Сім'я, її функції та Історичні типи. 3. Нація, її походження та сутність. Духовна природа нації. Нація, етнос. Національний характер, національний дух, національна ідея. Національний менталітет. Проблема національного і загальнолюдського (націоналізм, інтернаціоналізм, космополітизм). Нація і національна мова.	2	-	10	1, 2, 5, 6, 7, 13, 21, 34, 36
Тема 8. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього План 1. Філософія культури. Сутність та структура духовного життя суспільства. 2. Поняття культури та її сутнісні начала. Історичність культури. Основні ознаки й властивості культури. Символічна природа культури. 3. Культура і цивілізація. Колоподібні та лінійні концепції розвитку цивілізацій. Плюралізм сучасних культур і цивілізацій. 4. Людиномірна сутність культури. Внутрішня культура і культура спілкування. Діалоговий характер культури. Загальнозначущість і елітарність культури. Субкультура. Культура як ціннісне ставлення людини до світу. 5. Естетичні цінності людини. Краса як універсальна цінність. Праця як цінність. Етичне начало в людині.	2	2	5	6, 7, 11, 21, 36

Етика добра як універсальної цінності. Проблема ідеалу, ідеал і утопія. 6. Свобода і відповідальність як цінності сучасної епохи. Гармонія вищих цінностей — добра, істини і краси — як ідеал людського буття. 7. Діалектика національного і загальнолюдського в культурі. 8. Історія української культури та її особливості. Проблеми сучасного національного відродження і культура сучасної України. 9. Головні тенденції культури ХХ століття. Проблема кризи сучасної культури.					
Всього за весняний семестр	16	14		45	
Разом	46	30		74	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять</u> , консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
Осінній семестр				
ДРН1. Знати основні тенденції соціоісторичних процесів в основних духовних сферах (наука, релігія, культура, освіта), політиці, економіці, соціальній сфері. Виявляти толерантність до проявів культурного, етнічного, релігійного, ідеологічного різноманіття.	- проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - модерування дискусії за результатами доповідей; - проведення опитування, тестування (тест множинного вибору)	22	- підготовка матеріалів для доповіді, обговорення, дискусії; - підготовка до опитування, тестування (тест множинного вибору)	17
ДРН2. Аналізувати та порівнювати особливості культурно – історичних спільностей (цивілізацій).	- проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - модерування дискусії за результатами доповідей; - проведення опитування, тестування (тест множинного вибору) - консультації; - перевірка мультимедійних презентацій, есе, рефератів;	12	- підготовка матеріалів для доповіді; рефератів - підготовка есе - підготовка до опитування, тестування (тест множинного вибору)	6
ДРН3. Орієнтуватися у глобальному політичному процесі,	- проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з	12	- підготовка матеріалів для доповіді; - підготовка до історичної	6

розуміти особливості сучасних міжнародних відносин, визначати місце України у глобалізованому світі.	тем; - модерування дискусії за результатами доповідей; - проведення опитування; - організація диспутів, підготовка історичних вікторин, брейн-рингів		вікторини, інтелектуальної гри «брейн-ринг» - підготовка до опитування, тестування (тест множинного вибору)	
Весняний семестр				
ДРН 4. Знати особливості філософії як інтегративного типу знання, як глибинної основи світогляду	- проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - модерування дискусії за результатами доповідей; - проведення опитування, тестування (тест множинного вибору)	10	- підготовка матеріалів для доповіді, обговорення, дискусії; - підготовка до опитування, тестування (тест множинного вибору)	10
ДРН 5. Знати основні етапи розвитку філософської думки; знати основні етапи розвитку філософської думки; особливості розвитку української філософії	- проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - модерування дискусії за результатами доповідей; - проведення опитування, тестування (тест множинного вибору) - консультації; - перевірка мультимедійних презентацій, есе, рефератів;	6	- підготовка матеріалів для доповіді; рефератів - підготовка есе - підготовка до опитування, тестування (тест множинного вибору)	10
ДРН 6. Теоретично осмислювати суспільне буття, загальнолюдські цінності.	- проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - модерування дискусії за результатами доповідей; - проведення опитування; - організація диспутів, підготовка філософських вікторин, брейн-рингів	5	- підготовка матеріалів для доповіді; - підготовка до філософської вікторини, інтелектуальної гри «брейн-ринг» - підготовка до опитування, тестування (тест множинного вибору)	10
ДРН 7. Знати особливості процесів глобалізації у сучасному світі.	- модерування дискусії за результатами доповідей; - проведення опитування, тестування (тест множинного вибору) - консультації;	5	- підготовка до опитування, тестування (тест множинного вибору)	10
ДРН 8. Відстоювати власну позицію; висловлювати свої думки, формулювати концептуальне	- проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем;	4	- підготовка матеріалів для доповіді, обговорення, дискусії;	5

бачення основних проблем			
Всього годин		76	74

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
Осінній семестр			
1.	Доповідь	8 балів /8%	До 4 тижня
2.	Дискусія	7 балів /7%	До 5 тижня
3.	Есе	10 балів /10%	До 6 тижня
4.	Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	10 балів / 10 %	До 8 тижня
5.	Атестація (тест множинного вибору)	15 балів /15%	До 8 тижня
6.	Історична вікторина	10 балів /10%	До 9 тижня
7.	Інтелектуальна гра «Брейн – ринг»	10 балів /10%	До 10 тижня
8.	Виступ з рефератом	10 балів/ 10 %	До 12 тижня
9.	Повідомлення з мультимедійними презентаціями	10 балів/10 %	До 15 тижня
10.	Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	10 балів /10 %	До 15 тижня
	Всього	100 балів	
Весняний семестр			
11.	Доповідь	5 балів /5%	До 7 тижня
12.	Дискусія	5 балів /5%	До 9 тижня
13.	Есе	10 балів /10%	До 11 тижня
14.	Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	10 балів / 10 %	До 8 тижня
15.	Атестація (тест множинного вибору)	15 балів /15%	До 8 тижня
16.	Філософська дискусія.	5 балів /5%	До 13 тижня
17.	Інтелектуальна гра «Брейн – ринг»	10 балів /10%	До 15 тижня
18.	Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	10 балів / 10 %	До 15 тижня
9.	Іспит	30 балів/30	Після 15 тижня
	Всього	100	

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент ²	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно ³
Осінній семестр				
Доповідь	<i>0 балів</i>	<i>1- 3 бали</i>	<i>4-6 балів</i>	<i>7-8 балів</i>
	Студент не підготував	Студент не розкрив тему	Студент розкрив тему частково,	Студент повністю

² Зазначити компонент сумативного оцінювання

³ Зазначити розподіл балів та критерії, що зумовлюють рівень оцінки

	доповіді, не брав участі обговоренні. дискусії	доповіді, не аргументує свою позицію, не відповів на додаткові питання, не виявив активності при обговоренні. дискусії	недостатньо переконливо аргументує свою позицію не відповів на окремі додаткові питання, брав участь обговореннях, дискусіях	розкрив тему доповіді, переконливо аргументує свою позицію відповів на додаткові питання, брав активну участь обговореннях, дискусіях
Дискусія	<i>0 балів</i>	<i>1-2 бали</i>	<i>3-5 балів</i>	<i>6-7 балів</i>
	Студент не брав участі у дискусії	Студент брав пасивну участь у дискусії	Студент брав участь у дискусії у формі окремих реплік та зауважень	Студент брав активну участь у дискусії, самостійно формулював та висловлював думки щодо теми
Есе	<i>0 балів</i>	<i>2-4 бали</i>	<i>5-8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
	Студент не підготував есе	Есе, підготовлене студентом містить значні помилки, не відповідає темі, або не розкриває її	Есе, підготовлене студентом, в цілому розкриває тему, але містить окремі помилки	Есе, підготовлене студентом, є оригінальною роботою, що повністю розкриває тему та вміщує власні думки.
Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	<i>0-3 балів</i>	<i>4-6 балів</i>	<i>7-8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест
Атестація (тест множинного вибору)	<i>0-3 балів</i>	<i>3-7 балів</i>	<i>7-13 балів</i>	<i>13-15 балів</i>
	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест
Історична вікторина	<i>0 балів</i>	<i>2-4 бали</i>	<i>5-8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
	Студент не брав участі у вікторині	Студент не виявив активності в	Студент брав участь у командній	Студент брав активну участь у командній

		командній роботі	роботі, дав окремі правильні відповіді	роботі, дав правильні відповіді на декілька питань вікторини
Інтелектуальна гра «Брейн – ринг»	<i>0 балів</i>	<i>2-4 бали</i>	<i>5-8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
	Студент не брав участі у інтелектуальній грі	Студент не виявив активності в командній роботі	Студент брав участь у командній роботі, дав окремі правильні відповіді	Активна участь у грі, точні та повні відповіді на питання
Виступ з рефератом	<i>0 балів</i>	<i>2-4 бали</i>	<i>5-8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
	Робота не виконана або текст не відповідає темі, оформлений без дотримання вимог.	Реферат розкриває тему фрагментарно, в оформленні є помилки, у виступі на занятті тему розкрито частково, бракує висновків та узагальнень.	Тему розкрито у цілому, у викладі матеріалу та оформленні роботи, є окремі помилки. Виступ на занятті доповнюється презентацією та відповідями на додаткові питання.	Реферат відповідає усім вимогам. Під час виступу студент переконливо аргументує свою позицію, вільно відповідає на додаткові питання.
Повідомлення з мультимедійними презентаціями	<i>0 балів</i>	<i>2-4 бали</i>	<i>5-8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
	Студент не підготував презентацію	Презентація недостатньо унаочнює зміст повідомлення	Презентація унаочнює зміст повідомлення, виконана з дотриманням вимог.	Виступ з повідомленням доповнюється презентацією, виконаною відповідно до вимог
Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	<i>0-3 балів</i>	<i>4-6 балів</i>	<i>7-8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест
Весняний семестр				
Доповідь	<i>0 балів</i>	<i>1- 3 бали</i>	<i>4 бали</i>	<i>5 балів</i>

	Студент не підготував доповіді, не брав участі обговоренні. дискусії	Студент не розкрив тему доповіді, не аргументує свою позицію, не відповів на додаткові питання, не виявив активності при обговоренні. дискусії	Студент розкрив тему частково, недостатньо переконливо аргументує свою позицію не відповів на окремі додаткові питання, брав участь обговореннях, дискусіях	Студент повністю розкрив тему доповіді, переконливо аргументує свою позицію відповів на додаткові питання, брав активну участь обговореннях, дискусіях
Дискусія	<i>0 балів</i>	<i>1- 3 бали</i>	<i>4 бали</i>	<i>5 балів</i>
	Студент не брав участі у дискусії	Студент брав пасивну участь у дискусії	Студент брав участь у дискусії у формі окремих реплік та зауважень	Студент брав активну участь у дискусії, самостійно формулював та висловлював думки щодо теми
Есе	<i>0 балів</i>	<i>2-4 бали</i>	<i>5-8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
	Студент не підготував есе	Есе, підготовлене студентом містить значні помилки, не відповідає темі, або не розкриває її	Есе, підготовлене студентом, в цілому розкриває тему, але містить окремі помилки	Есе, підготовлене студентом, є оригінальною роботою, що повністю розкриває тему та вміщує власні думки.
Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	<i>0-3 балів</i>	<i>4-6 балів</i>	<i>7-8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест
Атестація (тест множинного вибору)	<i>0-3 балів</i>	<i>3-7 балів</i>	<i>7-13 балів</i>	<i>13-15 балів</i>
	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест
Філософська	<i>0 балів</i>	<i>1- 3 бали</i>	<i>4 бали</i>	<i>5 балів</i>

дискусія.	Студент не брав участі у дискусії	Студент брав пасивну участь у дискусії	Студент брав участь у дискусії у формі окремих реплік та зауважень	Студент брав активну участь у дискусії, самостійно формулював та висловлював думки щодо теми
«Брейн – ринг»	<i>0 балів</i>	<i>2-4 бали</i>	<i>5-8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
	Студент не брав участі у інтелектуальній грі	Студент не виявив активності в командній роботі	Студент брав участь у командній роботі, дав окремі правильні відповіді	Активна участь у грі, точні та повні відповіді на питання
Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	<i>0-3 балів</i>	<i>4-6 балів</i>	<i>7-8 балів</i>	<i>9-10 балів</i>
	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест
Іспит	<i>0-5 балів</i>	<i>5-15 балів</i>	<i>15-27 балів</i>	<i>27-30 балів</i>
	Студент недостатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Студент володіє матеріалом на задовільному рівні	Студент достатньо добре орієнтується в теоретичному матеріалі	Студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі

5.2. Формативне оцінювання:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
Осінній семестр		
1	Експрес-опитування після вивчення тем 1-3,4-6, 8-11, 12-15	4 тиждень, 6 тиждень, 11 тиждень, 15 тиждень
2	Проходження тестування з атестації та модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіку навчального процесу
3	Самооцінювання	1-3, 15 тиждень
4	Усний зворотний зв'язок від викладача під час занять	Протягом всього семестру
5	Взаємооцінювання	5, 9, 10 тижні
6	Письмовий зворотний зв'язок на есе, реферати, мультимедійні презентації	6,12,15 тижні
Весняний семестр		
1	Експрес-опитування після вивчення тем 1-8.	Протягом усього семестру
2	Проходження тестування з атестації та модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіку навчального процесу
3	Самооцінювання	1-6 тиждень
4	Усний зворотний зв'язок від викладача під заняття	Протягом усього семестру

5	Взаємооцінювання	15 тиждень
6	Письмовий зворотний зв'язок на есе	11 тиждень

5. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Частина I (історичний блок)

6.1. Методичне забезпечення

1. Гончаренко А.В., Кузьменко Н.М., Михайліченко М.А., Рожкова Л.І. Історично-філософські студії. Частина I. Конспект лекцій для студентів 1 курсу денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей. Суми, 2020. 40 с.
2. Гончаренко А.В., Кузьменко Н.М., Михайліченко М.А., Рожкова Л.І. Історично – філософські студії. Частина I: Навчально-методичний посібник для семінарських занять студентів 1-го курсу денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей / Суми: Сумський національний аграрний університет, 2020. 38 с.
3. Гончаренко А.В., Кузьменко Н.М., Михайліченко М.А., Рожкова Л.І. Історично-філософські студії. Частина I. Навчально-методичний посібник для організації самостійної роботи студентів 1 курсу денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей. Суми, 2020. 133 с.

6.2 Основні джерела

4. Борисова О. В.. Зовнішня політика України: історія та сучасність: курс лекцій. Київ : Кондор, 2017. 342 с.
5. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV - початку XXI століть: навчальний посібник. [Ю.А. Горбань, Б.І. Білик, Л.В. Дячук та ін.]. К., 2012. 438 с. URL: https://www.academia.edu/9411473/Історія_сучасного_світу_соціально_політична_історія_XV_початку_XXI_століть_Горбань_Ю_А?auto=download
6. Козлова, А. І. Економічна історія: навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 342 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/p10_03.pdf
7. Коріненко, П. С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945 рр.): навчальний посібник. Тернопіль: Астон, 2002. 296 с.
8. Лісовський, П. М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація: навчальний посібник. Київ : Кондор, 2017. 156 с.

6.3. Інші джерела

9. Бадах Ю. Причини виникнення та класифікація воєнних конфліктів. *Воєнна історія*. 2003. №3-4. URL: http://warhistory.ukrlife.org/3_4_03_5.htm
10. Боброва, А. Основні форми сучасного політичного насилля. К.: «Світ успіху», «Юрінком Інтер», 2005. 141 с.
11. Буравченко Р. В. Політичний режим сучасної України: перспективи еволюції. *Гілея: науковий вісник*. 2016. Вип. 109. -С. 352-356. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_109_92
12. Бураков Ю. В. Теоретичні аспекти класифікації локальних війн та збройних конфліктів сучасності. *Військово-науковий вісник*. 2016. Вип. 25. С. 214-232. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnv_2016_25_18
13. Говард М. Війна в європейській історії. К.: Мегатайп, 2000. 166 с.
14. Задорожна О. Постмодернізм як культурне та літературне явище кінця XX – початку XXI століть.
15. Теоретичні засади постмодернізму. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство, мовознавство, фольклористика*. 2012. Вип. 23. С. 10-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_LMF_2012_23_5
16. Лагутін В., Колодій О. Цивілізаційні та інституційні фактори глобальних економічних трансформацій XXI ст. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право: науковий журнал*. 2019. № 2. С.5–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2019_2_3
17. Магда Є. М. Гібридна війна: сутність та структура феномену. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2014. №4. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2489

18. Міжнародне публічне право: підручник / За ред. проф. В. М. Репецького; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. 2-е вид., стер. URL: https://pidru4niki.com/1584072046657/pravo/mizhnarodne_publichne_pravo
19. Філософський енциклопедичний словник / В.І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. С. 314. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskyi_entsyklopedychnyi_slovyk.pdf
20. Синах А. Схід та Захід: Два шляхи світосприйняття на маргінесі тисячоліть. *Вісник Львівського університету*. 2019. Випуск 23. С. 94-99. URL: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/23_2019/15.pdf
21. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Ключко. Х., 2016. 496 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/11082>
22. Тойнбі А. Дослідження історії. Том 1./Пер. з англ. В. Шовкуна. К.: Основи, 1995. 614 с.
23. Тойнбі, Арнольд. Дослідження історії. Том 2./Пер. з англ. В. Митрофанова, П. Тарашука. К.: Основи, 1995. 406 с.
24. Україна в міжнародних відносинах: енциклопедичний словник-довідник. Вип. 1-6 / ред. М. М. Варварцев. К.: Ін-т історії України НАН України, 2009-2016. URL: <http://resource.history.org.ua/item/10919>
25. Яковенко Н.М. Вступ до історії. К.: Критика, 2007. 368 с.
26. Galeotti Mark. Controlling Chaos: How Russia manages its political war in Europe. *European Council on Foreign Relations* (1 September 2017) URL: https://ecfr.eu/publication/controlling_chaos_how_russia_manages_its_political_war_in_europe/
27. Huntington Samuel P. The Clash of Civilizations? URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/1993-06-01/clash-civilizations>
28. Tisdall Simon. The new cold war: are we going back to the bad old days?. *The Guardian* (19 November 2014). URL: <https://www.theguardian.com/world/2014/nov/19/new-cold-war-back-to-bad-old-days-russia-west-putin-ukraine>
29. Зігунов В.Ю., Михайліченко М.А., Калюжна С.В. Політика Західноукраїнської Народної Республіки щодо національних меншин. *Актуальні питання юриспруденції: теоретичний та практичний виміри*: матеріали Третьої Міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 30 квітня 2020 року). Суми, 2020. С. 83-85.
31. Михайліченко М.А., Зігунов В.Ю. Політика Української Держави Павла Скоропадського щодо єврейської національної меншини. *Приватне та публічне право*. 2019. №2. С.3-7.
32. Михайліченко М.А., Зігунов В.Ю. Діяльність Директорії УНР щодо відновлення єврейської національно-персональної автономії. *Приватне та публічне право*. 2018. №4. С. 8-10.

Інформаційні ресурси

- Електронна Бібліотека Гумер. Всесвітня історія. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/INDEX_HISTORY.php
- Ізборник. Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. URL: <http://litopys.org.ua/>

Частина II (філософський блок)

6.1. Методичне забезпечення

1. Філософія. Етичні пошуки вітчизняної філософії. Методичні вказівки для проведення семінарських занять / укл. Переломова О.С.– Суми, 2020. – 20 с.
2. Філософія. Походження моралі, її сутність і функції. Категорії етики: Методичні вказівки для проведення семінарських занять / укл. Переломова О.С.– Суми, 2021. – 29 с.

6.2 Основні джерела

1. Арутюнов В. Філософія / В. Арутюнов, С. Бондар. – К. : Аспект-Поліграф, 2008. – 309 с.
2. Бичко І.В., Бойченко І.В., Бойченко М.І., Бузький М.П., Табачковський В.Г. Філософія / І.В. Бичко. – К. : Либідь, 2001. – 406 с.

3. Бичко І.В. та ін. Історія філософії / І.В. Бичко. – К. : Либідь, 2001. – 656 с.
4. Бичко І.В., Бичко А.К., Бузький М.П. та ін. Філософія / І.В. Бичко. – К. : Либідь, 1994. – 574 с.
5. Вандишев В.М. Філософія. Ч.1. Історико-філософське введення: Конспект лекцій / В.М. Вандишев. – Суми : Вид-во СумДУ, 2000. – 180 с.
6. Вандишев В.М. Філософія. Ч.2. Антропологія. Гносеологія. Соціологія: Конспект лекцій / В.М. Вандишев. – Суми, 2000. – 200 с.
7. Данильян, О. Г. Філософія: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. - Х. : Право, 2014. - 432 с.с.

6.3. Інші джерела

8. Андрущенко В. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія / В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. – К. : Генеза, 2006. – 656 с.
9. Арцишевский Р.А. Мировоззрение: сущность, специфика, развитие / Р.А. Арцишевский. – Львов, 1986. – 197 с.
10. Горський В.С. Історія української філософії / В.С. Горський. – К. : Наукова думка, 1996. – 286 с.
11. Жильсон Э. Разум и Откровение в средние века. / Э. Жильсон // Богословие в культуре Средневековья. – К., 1992. – С.34
12. Історія філософії на Україні. – У 3 т. – Т. 1 / В.М. Нічик, В.С. Горський, М.В.Попович, Б.О.Лобовик, В.О. Зоц. – К. : Наукова думка, 1987. – 399 с.
13. Історія філософії України / М.Ф. Тарасенко і ін. – К. : Либідь, 1994. – 416 с.
14. Історія філософії / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський. – К. : Либідь, 2001. – 355 с.
15. Кутирєв В.О. Людина і світ: три парадигми взаємодії / В.О. Кутирєв // Філософська і соціологічна думка. – 1991. – №7. – С.56
16. Мамардашвілі М. Називати речі своїми іменами / М. Мамардашвілі // Філософські студії. – 1993. – № 1. – С.23
17. Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах / І.В. Огородник, М.Ю. Русин. – К. : Либідь, 1997. – 327 с.
18. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні // І.В. Огородник, / В.В. Огородник. – К. : Т-во «Знання», КОО, 1999. – 543 с.
19. Петрушенко, В. Л. Філософія / В. Л. Петрушенко. – Львів : Новий Світ – 2008. – 506 с.
20. Попович М. Що таке філософія? / М. Попович // Філософська думка. – 2006. – № 1. – С.23
21. Семенюк Є.П., Мельник В.П. Філософія сучасної науки і техніки / Є.П. Семенюк, В.П. Мельник. – Львів : Світ: 2006. – 152 с.
22. Татаркевич В. Історія філософії в 3-х т. / В. Татаркевич. – Львів, 1997. – 230 с.
23. Татаркевич В. Історія філософії в 3-х т. / В. Татаркевич. – Львів, 1997. – 230 с.
24. Федів Ю.А., Мозкова Н.Г. Історія Української філософії / Ю.А. Федів, Н.Г. Мозкова. – К. : Україна, 2001. – 510 с.
25. Філософія / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко, В.П. Розумний та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. – К. : Вікар, 2004. – 516 с.
26. Філософія / Андрущенко В.П., Волович В.І., Горлач М.І., Головченко Г.Т., Губерський Л.В., Єфімець О.П., Кремінь В.Г. Підберезський М.К., Рибалко В.К. / За ред. М.І. Горлача, В.Г. Кременя, В.К. Рибалка. – Харків : Консум, 2001. – 671 с.
27. Філософський словник: терміни, персоналії, сентенції: довідкове видання / Петрушенко В. – Львів : "Магнолія 2006", 2020. - 350 с.
28. Фрейд З. Психологія бессознательного / З. Фрейд. – М. : Просвещение, 1990. – 448 с.
29. Фром Э. Психоанализ и этика / Э. Фром. – М. : Республика, 1993. – 415 с.
30. Шопенгауер А. Свобода воли и нравственность / А. Шопенгауер // Філософська і соціологічна думка. – 1992. – № 12. – С.45
31. Ярошовець В. Історія філософії: Словник / За заг. ред. В. Ярошовця. – К. : Знання України, 2005. – 1200 с.

32. Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко, В. Бугров та ін.; за ред. В. Ярошовця. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2002. – 345 с.
33. Ящук Т. Філософія історії: Курс лекцій. Навчальний посібник / Т. Ящук. – К.: Либідь, 2004. – 536 с.
34. Переломова О.С. Мовна картина світу українців в екзистенційному вимірі: художній дискурс // Моделі соціокультурного розвитку територій: перспективи та можливості у світлі історичної спадщини сучасного та майбутнього: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, Україна, 25-27 вересня 2019 року). – Суми: Сумський національний аграрний університет, 2019. – 278 с.
35. Переломова О.С. Відображення в літературних творах еволюції духовних пошуків українського народу в добу реформації // Реформація –500: загальноєвропейський та український контекст: Альманах / Упоряд. О.Киричук, М. Омельчук, І.Орлевич.– Львів : видавничий відділ Львівського музею історії релігії, Логос, 2018. – С. 62 –68
36. An Encyclopedia of Philosophy / [general editor G.H.R. Burke]. – London: Routledge, 1988. – 935 p.
37. Bentley John E. An Outline of American Philosophy / John E. Bentley. – Paterson, N. J.: Littlefield, Adams and Co., 1963. – 208 p.
38. Copleston F.Ch. A History of Philosophy: Vol. 1-11. / F.Ch. Copleston. – Great Britain: Continuum, 2003. – 5 344 p.
39. Russell Bertrand Arthur William. A History of Western Philosophy and its Connection with Political and Social Circumstances from the Earliest Times to the Present Day / Bertrand Arthur William Russell. – London: Routledge, 1993. – 916 p.
40. The Cambridge Dictionary of Philosophy / [general editor Robert Audi]. – [2nd. ed.] – Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1999. – 1001 p.

Інформаційні ресурси

Електронна Бібліотека Гумер. Філософія. URL:

https://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/index_philos.php

Філософські інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/info_ph.html